

Ős-Excalibur: a gondolkodás eredete?

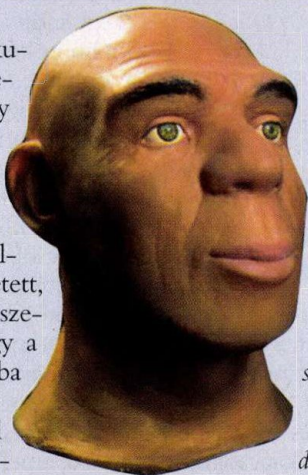
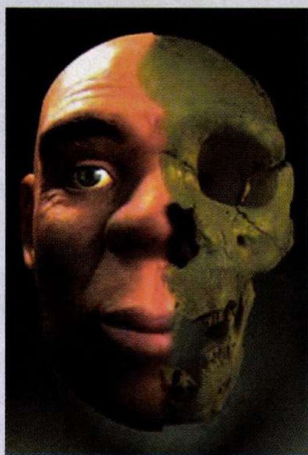
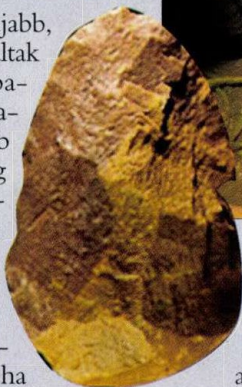
AMERICAN MUSEUM OF NATURAL HISTORY

Paleoantropológusok újabb, 350 ezer éves leletet találtak a nevezetes közép-spanyolországi Atapuerca-barlangban. A legújabb fölfedezés az emberiség gondolkodásának legmélyebb rétegeibe vezet vissza.

A kutatók a háromszögűre pattintott, pirosas színű, karcolt felületű baltafejet Excaliburnak nevezték el, noha valószínűleg csontok közé és nem kőbe szúrták, mint az artúri mondakör legendás kardját. A balta az emberi gondolkodás kialakulásának egyik legfontosabb bizonyítéka.

A spanyolországi barlangi lelőhelyet úgy tartják számon, mint az emberiség legősibb temetkezési helyét. Az itt talált lelet miatt újra felhangzott a régi vita: mikor pattant ki az a szikra, amely az emberi kreativitás és képzelőerő kialakításához vezetett. A baltafejet megtaláló kutatók úgy vélik, a lelet kulcsfontosságú a kérdés megválaszolásában. Az eszköz elhelyezése a halottak között csakis valamilyen elképzelés alapján történhetett, ráadásul – véleményük szerint – jóval azelőtt, hogy a Homo sapiens faj Európába érkezett volna.

A kőbaltafejet szemmel láthatóan készakarva helyezték el a korai temetkezési helyen, vagyis egyfajta rituális jelenet része őrződött meg a barlangban. A gondolkodás első megnyilvánulása érhető itt tetten: amikor a halál mellett az ősember már nem úgy ment el, mint valamilyen általa érthetetlen és befolyásolhatatlan, tehát közömbös dolog mellett. A halottat nem hagyta ott, ahol meghalt, hanem eltemette. A temetés pedig az élet és a halál valamifaj-

ta értelmezésére, vagyis a gondolkodás meglétére utal. Az itt élő népességnek már elképzelése volt arról, hogy a halál miként zárja le az életet.

Az Atapuerca-barlangban korábban előkerültek a több mint 350 ezer évvel ezelőtt élt Homo heidelbergensis csontjai, sőt egy viszonylag ép koponya is. A kőszerszámot is ő helyezhette itt el, vagyis a H. heidelbergensis már képes volt az őt szorosan körülvevő történésektől elvonatkoztatva gondolkodni, képzelődni. Ám ha ez valóban így történt, akkor a gondolkodás 310 ezer évvel korábban fejlődött ki, mint azt eddig a kutatók vélték.

Az eddigi ismeretek szerint a sziklarajzok készítői voltak az első gondolkodók. A 30-40 ezer évvel ezelőtt élt sziklarajzolók kapcsán legfeljebb abban volt vita a kutatók között, hogy melyik faj gondolkodott először: a H. sapiens vagy a H. neanderthalensis. Érhető is ez a vélemény, hiszen a gondolkodás meglétére utaló bizonyítékok eddig összesen a festett falú barlangokból kerültek ki. A rajzok s az ezekben a barlangokban talált temetkezési helyek utaltak arra, hogy az itt élők már gondolkodó egyedek voltak – nyilatkozta Ignacio Martinez professzor.

Dr. Juan Luis Arsuaga, az atapuercai ásatások vezetője elmondta, hogy egy itt élő H. heidelbergensis-népesség valószínűleg a barlangba hordta halottait, mint afféle természetes temetőbe. A temetés ténye

bizonyította, hogy az itt élő népesség gondolkodott, de – tekintve a döbbenetesen korai dátumot – még nyomósabb érvekre volt szükségük. A balta rituális elhelyezése egyértelműen szimbolikus tárgy volt ezen a helyen – nyilatkozta a professzor.

A baltát most a New York-i Természettudományi Múzeumban mutatják be a nagyközönségnek, a tudósoknak pedig konferenciát rendeznek a kérdésről.

A H. heidelbergensis mintegy 500 ezer évvel ezelőtt fejlődött ki, s ő volt az őse a H. neanderthalensisnek. Annak kihalásával azonban az emberre válás útján az elsőként gondolkodó ember végül is örökre eltűnt. A H. sapiens Afrikából érkezett, hogy elfoglalja e két faj helyét Európában.

JUHARI ZSUZSA

MARSKUTATÁS

Mi folyik a Marson?

Most először sikerült egy ausztrál geológusnak marsi „vízmosságok” napjainkban is évről évre ismétlődő változásait megfigyelni. A Melbourne-i Egyetem geológusa, Nick Hoffman, a Mars Global Surveyor szonda felvételein a Mars déli sarkvidékének közelében új „vízfolyások” kialakulását fedezte fel. Ám a marskutatók többségének véleményével ellentétben – miszerint e képződményeket cseppfolyós víz vájja a talajba – Hoffman úgy véli, nincs ott semmiféle folyadék, a furcsa alakzatok minden bizonnyal elpárolgó szén-dioxid közreműködésével jönnek létre.

A NASA egyelőre kétségbeesett erőfeszítéseket tesz, hogy cseppfolyós víz nyomaira bukkanjon a vörös bolygón, a különféle robotok és terepjárók következő generációjának kifejlesztését is szinte teljesen e célnak rendelték alá. Mégis, ha Hoffmannak a felvéte-